

UDDEVALLA KOMMUN
KOMMUNFULLMÄKTIGE

Utdrag PROTOKOLL

2009-12-09

1 (2)

§ 276

Bildande av naturreservat av fastigheterna Trollgil 2:1 och del av Sågebacken 1:3, Herrestadsfjället (KS/2009:567)

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 11 mars 2009 bl. a. att förvärva fastigheten Trollgil 2:1 under förutsättning att statligt bidrag fås om 50 % eller 2,1 mkr.

Naturvårdsverket beslutade den 23 april 2009 ge bidrag till Uddevalla kommun med 2,1 mkr lika med 50 % av köpeskillingen.

Tekniska nämnden beslutade den 15 oktober 2009 föreslå kommunfullmäktige besluta om bildande av naturreservat av fastigheten Trollgil 2:1 samt den del av Sågebacken 1:3 som ej utgör reservat idag.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens protokoll den 25 november 2009 § 305.

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse den 10 november 2009.

Tekniska nämndens protokoll den 15 oktober 2009 § 165.

Beredningschecklista.

Naturvårdsverkets beslut den 23 april 2009.

Beslutsunderlag för bildande av naturreservatet Herrestadsfjället II.

Kommunfullmäktiges protokoll den 11 mars 2009 § 79.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att bilda naturreservat av fastigheten Trollgil 2:1 samt den del av Sågebacken 1:3 som ej utgör reservat idag.

UDDEVALLA KOMMUN
KOMMUNFULLMÄKTIGE

Utdrag PROTOKOLL

2009-12-09

2 (2)

Vid protokollet
Timo Rahkonen

Justerat 2009-12-14
Ralph Steen, Carina Antonsson, Staffan Cronholm

Justeringen tillkännagiven på anslagstavlan 2009-12-14 intygar
Timo Rahkonen

Expedierat 2009-12-17
Tekniska nämnden

Utdragsbestyrkande

UDDEVALLA KOMMUN

BESLUT

Sida
1(12)

Beslutsunderlag för bildande av naturreservatet

Herrestadsfjället II

Innehåll

Administrativa uppgifter	3
Förslag till beslut om bildande m.m.....	4
Förslag till beslut om bildande m.m.....	4
Syfte	4
Föreskrifter.....	5
Beskrivning av naturreservatet.....	7
Planeringsbakgrund.....	9
Ärendets handläggning	9
Skälen för att bilda naturreservat	10
Upplysningar	11
Ersättningstalan	12
Kungörelse	12
Hur man överklagar.....	12

Bilagor

- Bilaga 1. Beslutskarta
- Bilaga 2. Översiktskarta
- Bilaga 3. Skötselplan (*Ej klar*)
- Bilaga 4. Sakägarförteckning (*Ej klar*)

Administrativa uppgifter

Namn	Herrestadsfjället II
RegDOS ID	(Länsstyrelsen tar fram från VIC Natur)
Kommun	Uddevalla
Socken	Herrestad
Läge	Herrestadsfjället nordväst om Uddevalla stad
Kartblad	Topografiska kartbladet Vänersborg 8B NV Ekonomiska kartbladet Herrestadsfjället 8B:63
Ungefärlig mittpunkt	153346 – 647534
Gräns	Kraftig linje enligt bifogad karta (<i>bilaga 1</i>)
Areal	ca 325 hektar (varav ca 14,5 ha sjöareal)
Fastigheter	Trollgil 2:1 & Sågebacken 1:3 (del av)
Fastighetsägare	Uddevalla kommun
Naturvårdsförvaltare	Uddevalla kommun

Förslag till beslut om bildande m.m.

Det beskrivna området, som avgränsas med svart begränsningslinje på bifogad karta (*bilaga 1*), bör av skäl som anges nedan skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken. Området bör vårdas på grund av sin betydelse framför allt för allmänhetens friluftsliv i regionen.

Naturreservatets namn ska vara **"Herrestadsfjället II"** och dess gränser ska märkas ut i terrängen.

För området ska gälla de föreskrifter som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Vård och förvaltning av reservatet ska ske i överrensstämmelse med upprättad skötselplan (*bilaga 3*). Detta med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Naturreservatet gränsar till Herrestadsfjällets naturreservat som bildades 1999.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla ett sjörikt och bostadsnära skogsområde attraktivt för friluftslivet med möjligheter till vandring, skidåkning, fiske, svamp- och bärplockning, naturundervisning samt upplevelser av en intressant natur- och kulturmiljö.
- utveckla områdets betydelse för den biologiska mångfalden och dess upplevelsevärden genom att bland annat öka andelen äldre skog och lövskog.

Syftet ska tryggas genom:

- att den största delen av området lämnas för fri utveckling.
- att all gran i den nordöstra delen av reservatet avverkas. Därefter omförs det området till bete eller lövskog.
- att grova lövträd frihuggs där behov finns.
- att naturreservatet skyddas mot fysisk exploatering.
- att död ved nyskapas där så behövs. Detta görs genom punktinsatser som fällning, högkapning och ringbarkning av träd.
- att vandringsleder, vindskydd och grillplatser anläggs.
- att kulturhistoriska lämningar behålls genom skötsel där det finns behov och lämningarna förses med skyltar.

Föreskrifter

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken).

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra ny byggnad eller anläggning. Efter tillstånd av kommunstyrelsen (eller den nämnd som frågan delegerats till), och med erforderligt bygglov, får följande byggnader dock uppföras:
 - *Byggnad i syfte att tillgodose allmänhetens behov av lokaler för information, värmestugor, toaletter eller annan byggnad för friluftslivets behov.*
 - *Nedbrunnen eller av våda förstörd befintlig byggnad får ersättas med till storlek och standard likvärdig byggnad.*
2. uppföra mast, antenn, vindkraftverk, campingplats eller annan liknande anläggning.
3. spränga, schakta, dika, tippa och fylla ut. Förbudet gäller inte normala underhållsåtgärder och förbättringar av vägar och vändplatser i området eller för uppförande av anläggningar enligt punkt 1.
4. anlägga ny bilväg.
5. bedriva täkt med undantag för husbehovstäkt.
6. utföra skogsbruks- och naturvårdsåtgärder annat än i enlighet med fastställd skötselplan (*bilaga 3*).
7. anordna upplag annat än för skogsbrukets behov.
8. genom anordningar ändra vattenståndet i sjöar eller vattendrag utöver tillerkänd rätt i vattendom eller syneförrättning.
9. gödsla eller behandla mark och plantor med kemiska preparat. Kalkning och vitaliseringsgödsling får dock ske av skogsmark och våtmarker efter kalkningsplan som godkänts av länsstyrelsen.
10. behandla sjöar och vattendrag med kemiska preparat. Kalkning får ske av sjöar och vattendrag efter kalkningsplan som godkänts av länsstyrelsen.
11. upplåta vägar för tränings- och tävlingsverksamhet med motorfordon.
12. plantera in fisk eller andra vattenlevande organismer i sjöar och vattendrag på annat sätt än vad som anges i skötselplanen (*bilaga 3*).

Ovanstående föreskrifter utgör inte hinder för försvarets befintliga verksamhet vid skjutfältet i Bulid efter samråd med kommunen.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation av, och underhållsröjningar för, befintliga luftledningar. Markskador ska då undvikas.
- Vid reparation och underhåll av befintliga vägar.
- Vid anläggande och underhåll av vandringsleder, vindskydd och grillplatser i enlighet med gällande skötselplan (*bilaga 3*).

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

Markägare och sakrättsägare ska tåla att:

1. mark och vatten tas i anspråk för miljökontroll och forskningsverksamhet.
2. vandrings- och skidleder samt rastplatser med bl a vindskydd underhålls och anordnas i den omfattning som framgår av naturreservatets skötselplan (*bilaga 3*).
3. erforderliga informationsskyltar sätts upp samt utmärkning av naturreservatets gränser utförs enligt fastställd skötselplan (*bilaga 3*).
4. parkeringsplatser och andra anläggningar underhålls och anordnas enligt bifogad skötselplan (*bilaga 3*).
5. naturvårdande skogsåtgärder utförs inom reservatet.

I naturreservatets skötselplan (*bilaga 3*) framgår mer utförligt vilka anordningar som ska anläggas och vilka åtgärder som ska vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. göra upp eld annat än på av förvaltaren anvisade platser.
2. framföra motordrivet fordon annat än på anvisade vägar.
3. färdas med båt, kanot eller motsvarande i andra än av förvaltaren anvisade sjöar.
4. ställa upp husvagn/husbil annat än på förvaltaren anvisad plats och under högst ett (1) dygn.
5. medföra ej kopplad hund.
6. utan kommunens tillstånd anordna lägerverksamhet eller tävlingar.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- För drift och skötsel av naturskolan vid Åleslån.

- För transporter med fyrhjuling till och från Sågebacken 1:2

D. Bestämmelser angående vård och förvaltning enligt 3 och 21 §§ förordningen om områdesskydd (SFS1998:1252) enligt miljöbalken m m

1. Naturvårdsförvaltare är Uddevalla kommun.
2. Naturvårdsförvaltningen bedrivs enligt av kommunstyrelsen fastställd skötselplan (*bilaga 3*). Målsättningar och riktlinjer för de olika skötselområdena är långsiktiga och gäller utan begränsning i tiden. Behovet av att nå målsättningarna gör att skötselplanen med avseende på detaljåtgärderna bör revideras vart tionde år.
3. Naturreservatet märks ut genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

Beskrivning av naturreservatet

Allmänt

Herrestadsfjället norr om Uddevalla är ett mycket viktigt område för friluftslivet. Fjället består av ett mosaikartat skogslandskap med stora inslag av hållmark, sjöar samt myr- och mossmark. En mycket stor del av området upptas av impediment ur skoglig synvinkel. Herrestadsfjället är en höjdplata av framför allt sura, silikatrika bergarter där olika gnejser dominerar.

Fram till 1600-talet var Herrestadsfjället skogsbevuxet, men under slutet av århundradet ökade behovet av ved, skeppsvirke och silltunnor och kring år 1800 var stora delar av fjället nästan skoglöst. Marken användes istället till stor del för utmarksbete.

I slutet av 1800-talet planterades och såddes ca 5 000 hektar skog genom besökskampanjer, men mindre och större naturliga bränder har sedan dess skapat viss variation i bestånden. Skogen domineras idag av barrträd. Det finns främst tallskog på den i allmänhet magra marken, men i mer produktiva stråk mellan bergen finns en del granskog. Lövträd finns mest som inblandning i barrbestånden, men det förekommer stråk av bland annat hedskog utefter branter etc.

Naturvärden

Den mosaikartade terrängen innebär många typer av miljöer och därmed förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Generellt sett saknas lång skoglig kontinuitet på fjället, men det finns partier med äldre träd, ofta i branter, raviner etc. som varit svårtillgängliga och dit skogsbränder inte nått. Dessutom finns några områden med skog som varit orörd under tillräckligt lång tid för att börja få naturskogskaraktär.

Inom reservatet finns ett stort inslag av myr- och mossmarker och randskogen kring dessa är ofta värdefull för lägre flora och fauna liksom för insekter och fåglar. Liknande miljöer är de sumpskogar och långsträckta fuktstråk som bland annat finns i raviner och sänkor. Även myr- och mossmarkerna i sig har en spännande flora, bland annat förekommer den fridlysta myrliljan

(*Narthecium ossifragum*). I området mellan sjöarna Torbjörn och Mjövattnet finns tydligt kalkpåverkad kärrmark. Här finns kalkkrävande arter som myggbloster (*Hammarbya paludosa*) och klubbstarr (*Carex buxbaumii* ssp *buxbaumii*), men även arter som bunkestarr (*Carex elata*), dysäv (*Eleocharis multicaulis*) och knagglestarr (*Carex flava*). Även i skogen söder om Torbjörn finns en rikare vegetation än generellt sett på Herrestadsfjället. Dessutom är vattenvegetationen i sjön intressant ur ett botaniskt perspektiv.

Vid sjön Torbjörn finns även bäver som dämt sjöns utlopp. Generellt sett bidrar bäverns dämmen till att öka den biologiska mångfalden.

I vissa branter förekommer ovanligare moss- och lavflora på såväl äldre träd som bergväggar.

Hällmarkstallskogen utgör ett påtagligt inslag inom reservatet och är också en viktig miljö. Denna typ av skogsmark är ideala spelmiljöer för tjäder och det finns såväl tjäder som orre inom reservatet. Tjädern behöver bland annat gammal tallskog, medan orren föredrar de öppnare myrmarkerna.

En brist i reservatet är avsaknaden av gamla träd och både stående och ligande död ved, något som gynnas i den planerade skötseln.

Kulturhistoriska värden

Inom det blivande naturreservatet finns det inga kända fornlämningar, men däremot lämningar från mer sentida historia. I områdets nordöstra del ligger gården Åleslån som redan på 1600-talet var känt som krontorp och som brukades ända fram till början av 1960-talet. Idag används gården som naturskola och är med sina hävdade omgivningar ett bra exempel på en fjällgård.

I närheten finns lämningar av två gamla torpställen, Hällorna vid Stora Hällesvattnet och Bôren nära Mållsjön. Det finns även två kvarnställen, varav en hjulkvarn och en skvaltkvarn. Inom reservatsområdet påträffas även rester av små, gamla åkertegar.

Sydväst om sjön Torbjörn finns gruvhåll och rester efter kiselbrytning som pågick under andra världskriget.

Friluftsliv

Herrestadsfjället utnyttjas flitigt av det rörliga friluftslivet under hela året. Friluftslivet har en lång tradition på fjället och redan på 1930-talet tillkom de första markerade spåren och i mitten av 1940-talet den första sportstugan. Alltsedan dess har föreningar, kommunen och Domänverket utvecklat förutsättningar för ett enkelt bedrivet friluftsliv genom spår, P-platser och enkelt utrustade stugor.

Bohusleden går genom området liksom ett antal andra mindre stigar och leder. Utefter dessa finns en rad rastplatser med vindskydd, eldstäder och en

del toaletter. Hållerstugan är en av de raststugor som finns på Herrestadsfjället och den drivs av Friluftsförbundet. Stugan ligger dock på en egen fastighet som inte ingår i, men omges av reservatet. Inom reservatet ligger dock Friluftsförbundets naturskola vid gården Åleslån och det finns även en del fasta anläggningar. Naturskolan och anläggningarna utnyttjas flitigt av inte minst skolorna i Uddevalla.

Det sker sportfiske i det sedan tidigare befintliga naturreservatet, men förutsättningarna för sportfiske i det nya reservatet är ännu inte utredda.

Herrestadsfjället utnyttjas också flitigt för orientering och det är känt för sin vildmarkslika och svårorienterade natur. Årligen hålls tävlingar på Herrestadsfjället just eftersom det lämpar sig mycket bra för elit- och annan vuxenorientering.

En närmare beskrivning av områdets naturförhållanden och värden ges i skötselplanen (*bilaga 3*).

Planeringsbakgrund

Herrestadsfjället är klassat som ett område av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Riksintresset är fastställt genom beslut 1987-12-21 av Naturvårdsverket. I Uddevalla kommuns översiktsplan som arbetats fram under 2009 anges att kommunen anser att Herrestadsfjällets opåverkade karaktär bör bevaras till förmån för rekreation och biologisk funktion. Vidare redovisar kommunens vattenöversikt från 1988, Herrestadsfjället som ett område av naturvårdsintresse.

Naturreservatet Herrestadsfjället II omfattas även delvis av ett område som pekas ut i Länsstyrelsens naturvårdsplan från 1979. Det utpekade området benämns ha "mycket högt naturvärde" med avseende på friluftsliv, landskap, biologi och geologi. Planen anger fjället som en "oskattbar tillgång för främst befolkningen i tätorterna Uddevalla och Munkedal, men även Vänersborg och Trollhättan". En väl utnyttjad sträcka av Bohusleden går genom området, vilket bidrar till områdets popularitet.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen (*bilaga 3*).

Ärendets handläggning

Herrestadsfjället är väl känt i kommunen för sina höga friluftsvärden och området har även höga naturvärden. Sedan tidigare är större delen av den kommunägda fastigheten Sågebacken 1:3 naturreservat. När kommunen fick möjlighet att köpa in grannfastigheten Trollgil 2:1 år 2008 sågs en möjlighet att skydda ytterligare en del av det populära naturområdet. Kommunfullmäktige tog beslut om att köpa in fastigheten just med syfte att bilda naturreservat. Köpet har till hälften finansierats med bidrag från Naturvårdsverket.

Samråd har skett med Länsstyrelsen (25 § Förordning om områdesskydd) som tillstyrker bildande av naturreservatet.

Förslaget till bildande av naturreservat ska remitteras till Skogsstyrelsen, Friluftsförbundet, jakträttsinnehavaren, vägföreningen och Naturskolan vid Åleslån. Den kommande skötselplanen kommer att skickas ut till en bredare krets för möjlighet till yttrande.

(Här kommer eventuella synpunkter att sammanfattas och kommenteras i det slutliga beslutsunderlaget)

Skälen för att bilda naturreservat

Herrestadsfjället är ett välbesökt och populärt naturområde för kommunens invånare och en del av fjället utgör redan naturreservat. När Uddevalla kommun fick möjlighet att köpa fastigheten Trollgil 2:1, som ligger intill det sedan tidigare befintliga reservatet, blev det ett led i att säkra ytterligare en del av det populära området för framtida friluftsliv och rekreation. Det variationsrika och vildmarksartade landskapet bjuder på en mängd olika möjligheter till friluftsliv i ett stadsnära läge vilket ger stora möjligheter för Uddevallaborna att komma ut i naturen. Bildandet av reservatet innebär samtidigt att en stor variation av habitat och därtill knutna arter skyddas för framtiden. För att ytterligare stärka de upplevelsevärden som finns har kommunen även planer på att öka möjligheterna för att kunna ta sig till fots mellan tätorten Uddevalla och reservatsområdena. Detta sker genom att det anläggs en parkeringsplats vid Kurveröd varifrån det iordningställs en vandringsled upp till och vidare genom reservatet.

Genom att all gran i nordöstra delen av reservatet avverkas och marken omförs till i första hand bete, annars lövskog, gynnas den biologiska mångfalden samtidigt som upplevelsevärdet ökar.

Samtidigt ska andelen död ved ökas i de flesta delar av reservatet samtidigt som man genom punktinsatser gynnar utvecklingen av grova lövträd.

Åtgärder som kan hota områdets natur- och friluftsvärden är t.ex.

- Avverkning och skogsbruksåtgärder som inte sker i enlighet med skötselplanen.
- Plockning och insamling av hotade växt- och djurarter.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen levande skogar, ett rikt växt- och djurliv samt myllrande våtmarker.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras genom att det omöjliggör ett rationellt

skogsbruk. Kommunen bedömer att området värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark- och vattenområden samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Kommunen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får kommunstyrelsen, eller den nämnd som frågan delegerats till, medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Men dispens får inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får kommunstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller förvaltaren av naturreservatet.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Uddevalla kommun.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Kommunstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

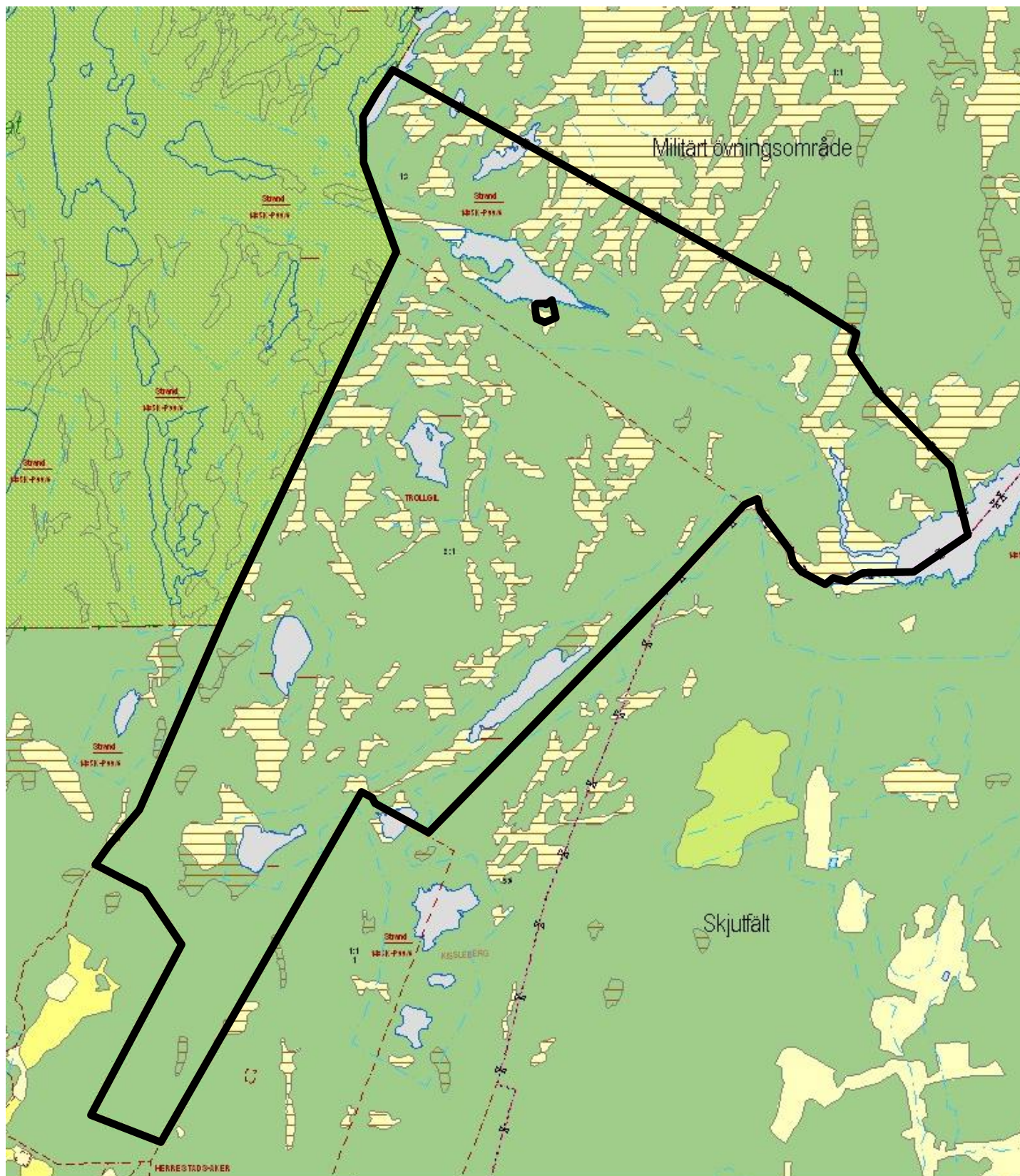
Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Bohusläningen.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen (19 kap 1 § miljöbalken). Beslutet får överklagas av den beslutet angår om det gått honom eller henne emot (16 kap 12 § miljöbalken). Ett beslut vinner laga kraft tre veckor efter underrättelse om beslutet, om beslutet inte överklagas.

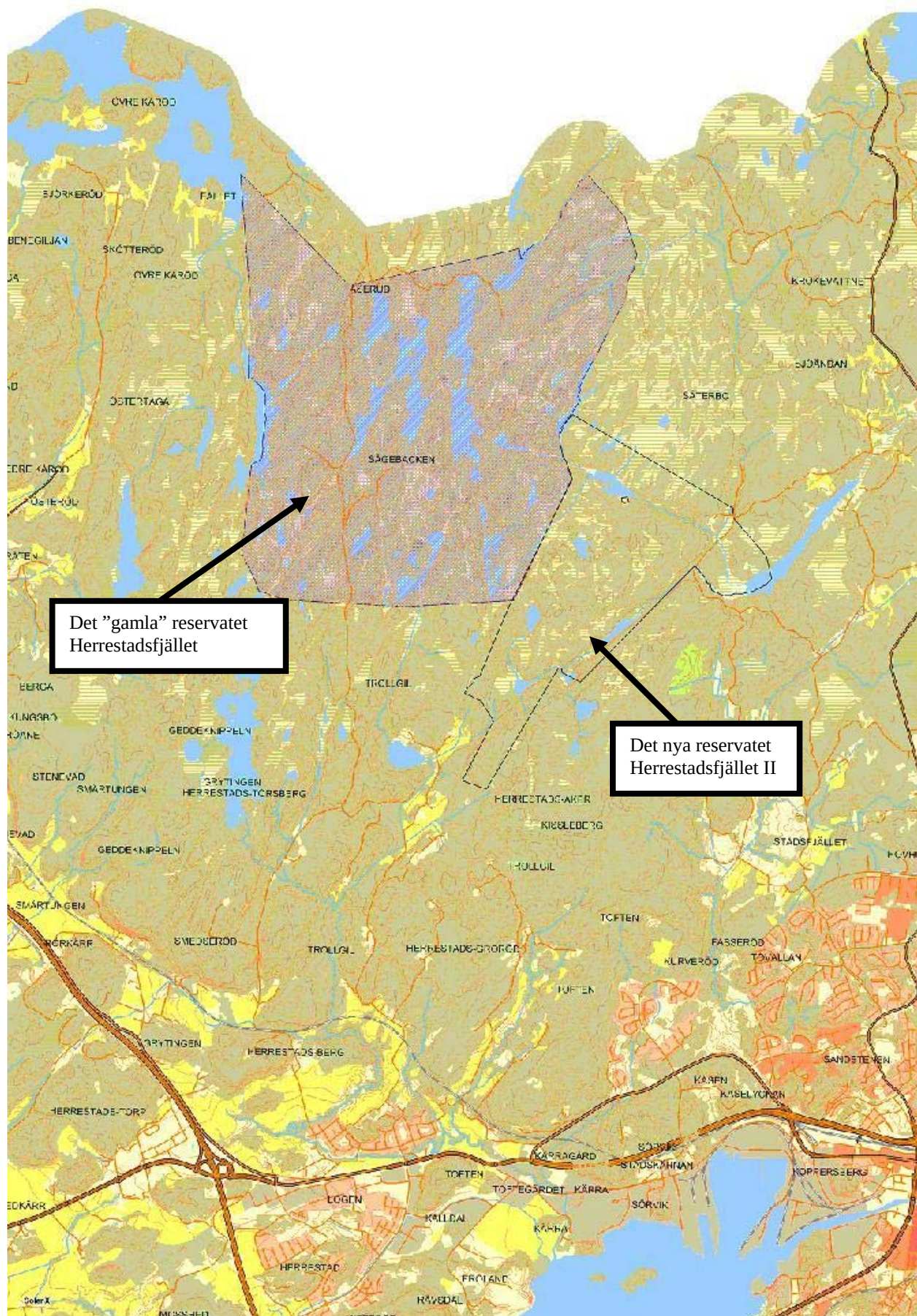
Beslutskarta naturreservatet Herrestadsfjället II

Copyright Lantmäterverket Gävle

Den grova linjen visar naturreservatets gränser.

Fastigheten Sågebacken 1:2 ingår inte i naturreservatet men omges av det. Även vattenområdet omedelbart utanför fastigheten Sågebacken 1:2 undantas från reservatet eftersom fastigheten har rättigheter där.

Skala 1:50000

